

KATTA GURUHDAGI BOLALAR BOG'CHASIDAGI MASHG'ULOTLARNI TASHKIL ETISH METODIKASI

Jamalova Nafisa Utkirovna

Samarqand davlat chet tillar instituti

Innovatsion ta'lim texnologiyalari va pedagogikasi kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya. Maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabga sifatli tayyorlash, uyda va bog'chada ular bilan o'yinlar o'ynash, mashg'ulotlar o'tkazish, katta guruhdagi bolalar bilan mashg'ulotlar olib borish masalalari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: ta'lim-tarbiya tizimi, maktabgacha ta'lim, o'yin, mashg'ulot, pedagog-tarbiyachi, farzand, kelajak.

МЕТОДИКА ОРГАНИЗАЦИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ДЕТСКОМ САДУ В БОЛЬШИХ ГРУППАХ

Аннотация. В статье анализируются вопросы качественной подготовки дошкольников к школе, игр с ними дома и в детском саду, проведения мероприятий, проведения занятий с детьми в большой группе.

Ключевые слова: воспитательная система, дошкольное образование, игра, обучение, педагог-воспитатель, ребенок, будущее.

METHODOLOGY OF ORGANIZING ACTIVITIES IN KINDERGARTEN IN LARGE GROUPS

Abstract. The article analyzes the issues of qualitative preparation of preschoolers for school, games with them at home and in kindergarten, holding events, conducting classes with children in a large group.

Key words: educational system, preschool education, game, training, teacher-educator, child, future.

Mustaqillik yillarida respublikada ta'lim-tarbiya tizimi va barkamol avlodni tarbiyalash davlat siyosatining asosiy ustuvor yo'nalishlari darajasiga ko'tarildi. Maktabgacha ta'lim sohasi uzluksiz ta'lim tizimining birlamchi bo'g'ini hisoblanib, u har tomonlama sog'lom va barkamol bola shaxsini tarbiyalash va maktabga tayyorlashda g'oyat muhim ahamiyat kasb etadi. Bu borada "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida" O'RQ-595-son Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" PQ-3261-son Qarori, "O'zbekiston

Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" PQ-4312-son Qarorlari, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat standartini tasdiqlash to'g'risida"gi 802-son Qarorilarida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish, maktabgacha yoshdagi bolalarni intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy jihatdan har tomonlama rivojlantirish uchun sharoitlar yaratish, ilg'or xorijiy tajribani hisobga olgan holda shart-sharoitlarni yaratish nazarda tutilgan (1).

Maktabgacha yoshdagi bolaning ongi va tafakkuriga singdirilayotgan bilim va ma'naviy qadriyatlar uning kelgusidagi hayotini belgilab berishi sababli o'zaro va oiladagi munosabatlar, yaqin kishilarga g'amxo'rlik qilish, bolalar tarbiyasida milliy tarbiya usullari va zamonaviy pedagoglarning ilg'or yutuqlaridan samarali foydalanish, uyg'un rivojlangan bola shaxsini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.

Har bir ota-ona farzandining sog'lom, baquvvat, ma'naviy jihatdan yetuk inson bo'lib yetishishini istaydi va buning uchun bor kuch va g'ayratini ayamalik harakat qiladi. O'sib kelayotgan bolaning har tamonlama sog'lomligi yetuk shaxs sifatida kamol topishida nafaqat onalarning, balki maktabgacha ta'lim tashkilotidagi pedagog-tarbiyachilarning o'rini va tarbiyasi katta ahamiyat kasb etadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "Avvalgi uchrashuvlarda ta'lim va ilm-fan, davlatning yoshlarga doir siyosatini amalga oshirish, ta'limning yangi, zamonaviy usullarini, jumladan, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish sohasidagi ishlar ahvoli tanqidiy tahlil qilib berilgan edi. Bu boradagi dolzarb vazifalarni amalga oshirish yoshlarimiz, jamiyatimiz va mamlakatimizning kelajagi uchun strategik ahamiyatga ega ekani sababli ushbu sohadagi ishlar shaxsan Bosh vazirga yuklatilgan. Sizning e'tiboringizni quyidagi vazifalarni amalga oshirishga qarataman. Birinchi vazifa – maktabgacha ta'lim sohasida" (2; 104)⁶³.

⁶³ Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. – Toshkent : O'zbekiston, 2017. – B.104.

Bolaning psixologiyasini bilib olgan kattalar, uning qobiliyati, qiziqishi, ichki his-tuyg'ulari haqidagi tasavvurga ega bo'lishlari mumkin. Bu esa bolaga tarbiya berishda eng samarali vositalardan biri bo'lib xizmat qiladi.

Tarbiya o'yin orqali kichkintoyingizning ongiga singib boradi. Eng asosiysi mittigina o'g'lingiz yoki qizalog'ingiz sizning ko'rsatmalingizni bajonidil bajaradi. Chunki ular ayni paytda bilim yoki tarbiya olayotganligini sezmaydilar ham. Bu o'yinlarni bog'chaga ketayotganda yoki bo'chadan kelayotganda o'ynash mumkin. Bunda siz va farzandingiz o'rtasidagi bog'liqlik yanada kuchayadi. Farzandingizning o'ziga nisbatan ishonchi ortadi.

5-7 yoshda bolalar juda o'yinqaroq bo'ladilar. Shuning uchun uyda va bog'chada ular bilan o'yinlar o'ynashga mashg'ulotlar o'tkazishga bir muncha vaqt ajratishimizga to'g'ri keladi. Chunki o'yin ularning ko'rish, eshitish va idrok etish o'quvchini o'stiradi, predmedlarning shakli, katta-kichikligi ranglarni ajrata bilish qobiliyatini ham rivojlantiradi. O'yinlar nafaqat predmedlarning shakli yoki rangini ajratishga, balki qobiliyatini, nutqini hamda tafakkurini rivojlanishiga yordam beradi. Bu paytda o'g'il bolalar otasiga, qiz bolalar onalariga o'xshashni juda xohlaydi. Ba'zan bolalar o'yinqaroqlik qilib kattalarning gaplarini eshitmasliklari yoki aytganlarini qilmasliklari mumkin. Bunda bolaga qo'pol muomalada bo'lib, ko'nglini ranjitmaslik kerak. Aks holda bolangiz injiq, o'jar bo'lib qoladi.

Bundan tashqari o'yinlar farzandingizda:

- ✓ Yangliklarni, atrof-muhitni yanada yaxshiroq bilish istagini kuchaytiradi:
- ✓ Diqqatini, xotirasini, fikirlashini, tasavvur, tafakkur va nutqini rivojlantiradi:
- ✓ Qiyinchiliklarni o'z kuchi bilan yengishga o'rgatadi.
- ✓ Rivojlantiruvchi o'yinlar bilan har kuni 15-20 daqida shug'ullanish tavsiya etiladi.

Maktabga tayyorlanayotgan bolalarga asta-sekin sanoq sonlarni o'rgatish ham foydadan holi bo'lmaydi. Ko'pgina onajonlarimiz bolalarini 3-4 yoshidanoq sanashga o'rgatadilar va farzandlari maktab yoshiga yetgach, bemalol sanashni biladilar. Bolaning diqqatini jamlash uchun ozgina fursat bering-da, quydagi mashiqni ham birgalikda bajarib ko'ring. 10 sonigacha bo'lgan raqamlarning orasidan ikkitasini olib tashlang yoki boshqa

ikkita sonni qo'shib qo'ying. Bir ozdan so'ng farzandingiz qaysi raqamning ortiqchaligini yoki yo'qligini aniqlab berishi kerak.

Asta-sekinlik bilan o'yinlarni murakkablashtirib borishingiz mumkin. Chunki bolangizning diqqati turg'un, xotirasi esa ancha rivojlangan bo'ladi.

5-7 yoshdagi bolaning rivojlanish xaritasi ta'lim jarayonining muvaffaqiyatliligi va samaradorligini aniqlaydi. Masalan boladagi!

1. Jismoniy rivojlanish va sog'lom turmush tarzini shakllantirish
2. Ijtimoiy-hissiy rivojlanish
3. Nutq, muloqot, o'qish va yozish ko'nikmalari
4. Bilim olish (anglash orqali rivojlanish)
5. Ijodiy rivojlanish kabilar uni maktab muhitiga tayyorlovchi asosiy me'zonlar sanaladi.

Bolani oddiygina "o'qitish" uchun bu safar yetarli bo'lishi mumkin, ammo mashg'ulotlarga sifatli tayyorgarlik ko'rish uchun siz katta guruhda bolalar bog'chasida mashg'ulotlarni boshlashingiz kerak.

Maktabgacha yoshdagi bolalar bilan mashg'ulotlarning maqsadi nima?

Maktabgacha yoshdagi bolalarni 1-sinfda o'qishga sifatli tayyorlash masalasini Maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'z zimmasiga olganligi sababli, katta guruh mashg'ulotlari hozirda tayyorlov mashg'ulotlari bilan bir xil bo'lib, bolalarda kerakli ko'nikmalarni, qat'iyatlikni va mantiqiy fikrlash qobiliyatini shakllantirishga vaqt bor.

Bu holda pedagoglarning vazifasi bolalarga nafaqat zarur bilimlarni, balki ko'nikma va ko'nikmalarni berishdir. Bu bolaning qiziquvchanligini, birgalikda ishlash qobiliyatini, mustaqilligini shakllantirishga imkon beradi, shuningdek ma'naviy va jismoniy madaniyatni boyitadi.

Maktabgacha tarbiya muassasalarining barcha pedagog-tarbiyachilari mashg'ulotlarinig konseptsiyalarini tayyorlashlari shart.

Katta guruhdagi mashg'ulotlarining xususiyatlari va tuzilishi qanday?

Asosiy o'rin Maktabgacha ta'lim tashkilotdagi tadbirlarga beriladi. Katta maktabgacha yoshdagi bolalardan o'rganish asosan kichik guruhlarda ishlash shaklida

amalga oshiriladi. Bunga quydagi mashg'ulotlar kiradi: savodxonlikni, matematikani o'zlashtirishga tayyorgarlik, atrofdagi dunyo bilan tanishish, musiqiy va ritmik qobiliyatlarni rivojlantirish badiiy va samarali faoliyat.

Ularning xususiyatlari - bu butun mashg'ulotni o'yin shaklida o'tkazish va uning tarkibiga turli xil o'yin elementlarini kiritishdir. Bu bola va nafaqat zarur bilimlarni egallashga, balki ularni mustahkamlashga ham yordam beradi. O'yin orqali ularni amalda qanday qo'llashni o'rganish osonroq, chunki bunday faoliyat ushbu yoshdagi bolalar uchun asosiy hisoblanadi.

Katta guruhdagi bolalar guruhida mashg'ulotning tuzilishi uning dastur mazmunini belgilaydi. Odatda u bir necha qismdan iborat (birdan beshgacha). Bu raqam bolalarning yoshiga va ularga qo'yilgan vazifalarning xususiyatiga bog'liq.

Mashg'ulotning har bir qismi uning tarkibiy bo'linmasi bo'lib, o'ziga xos vazifani amalga oshirishga qaratilgan didaktik vositalar bilan bir qatorda turli usul va uslublarni o'z ichiga oladi.

Katta yoshdagi maktabgacha yoshdagi bolalar uchun qanday matematik bilim kerak?

Bolalar bog'chasining katta guruhi dasturi eng oddiy matematik tushunchalarni kengaytirish va umumlashtirish, shuningdek hisoblashni nazarda tutadi. Bolalar bu yoshda, ular 10 ga qadar hisoblashni va turli xil narsalarni nafaqat vizual, balki teginish yoki tovushlar orqali idrok etishni o'rganishlari kerak.

5 yoshida siz har qanday ob'ekt bir xil yoki har xil o'lchamdagi bir necha qismlarga bo'linadi degan tushunchani shakllantirishni boshlashingiz mumkin va ularni taqqoslashingiz mumkin. Bundan tashqari, bolalar bir xil miqdordagi elementlarni o'z ichiga olgan to'plamlar bitta tabiiy songa mos kelishiga amin bo'lishadi (yulduz 5 uchi, 5 olma, 5 quyon va boshqalar).

Maktabgacha yoshdagi bolalar matematika darslarida qanday bilimlarga ega bo'ladilar?

Katta bolalar guruhi matematikasi bolalarni shakli jihatidan yaqin bo'lgan geometrik shakllarni, masalan, kvadrat va to'rtburchakni to'g'ri ajratishga, shuningdek ob'ektlarni

tahlil qilishga va ularning shakllarini tavsiflashga, o'lchamlarni uchta ko'rsatkich bo'yicha baholashga o'rgatadi: uzunlik, kenglik va balandlik.

Kattaroq maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ob'ektlarning bir-biriga nisbatan qanday joylashganligini (o'ngda, chapda, oldida) so'zlar bilan aniqlash, kosmosda erkin harakatlanish (men shkaf yaqinida, stol oldida, stul orqasida), harakat yo'nalishini o'zgartirish (o'ng, chap) va hafta kunlarining nomlarini, shuningdek ularning ketma-ketligini yodlang.

Kognitiv sikl sinfida maktabgacha yoshdagi bolalarning ishini tashkil etish.

Ish o'rta guruhda o'tganlarni takrorlash bilan boshlanadi, matematik tushunchalar darajasi ochib beriladi. Buning uchun taxminan 5 ta mashg'ulot ajratilgan bo'lib, ularda bolalar ilgari o'rgangan barcha narsalari - shakli, miqdori va hajmi to'g'risida va fikirlari keng.

Katta guruhdagi mashg'ulotlar davomiyligi deyarli o'zgarmaydi, ammo olingan bilimlar hajmi va ish sur'ati oshib boradi. Bolalarning faoliyati, bu o'yin uchun amalga oshirilganligi bilan osonlashadi, bu bolalar uchun juda ham qiziqarli bo'ladi.

Maktabgacha ta'lim dasturi maktabgacha ta'lim muassasasining katta guruhi har doim takrorlashni boshlashini ta'minlaydi, bu esa ilgari olingan bilimlar tizimiga yangi bilimlarni kiritish imkonini beradi. Bolaning qiziqishini uyg'otadigan o'yin mashqlari shaklida amalga oshiriladi.

Xulosa qilib aytganda, bolaning jamiyatda o'z o'rnini topishi, hayotda qoqilmasligi umri davomida uchrab turadigan muammoyu qiyinchiliklarni tushkunlikka tushmasdan tez yengib olishi uchun unga chaqoloqligidanoq to'g'ri muomila qilinishi, uning aqliy, jismoniy jihatdan yetuk inson bolib yetishishi uchun ota-onalarning mas'ulligi birinchi o'rinda turadi. Shuni esda tutishishingiz lozimki, farzandingiz bilan o'ynab, siz bir necha muloqot vazifalarni (rivojlantirayabsiz, o'rgatayabsiz, muloqot qilayabsiz, shuningdek xursand qilayabsiz) amalga oshirayabsiz. Farzandingiz bilan o'ynab uning shu tobda naqadar baxtli ekanligini ko'rib, albatta siz ham quvonasiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasining "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida" O'RQ-595-son Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" PQ-3261-son Qarori, "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" PQ-4312-son Qarorlari, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat standartini tasdiqlash to'g'risida"gi 802-son Qarori // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi www.lex.uz
2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik — har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak.— Toshkent : O'zbekiston, 2017. — B.104.
3. Махмудова М. М. БИЛИМГА ҚИЗИҚИШНИ РИВОЖЛАНТИРИШ АСОСИДА БОЛА ШАХСИНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ ПЕДАГОГИК ДЕФИНИЦИЯСИ ВА МАЗМУНИ //Педагогика ва психологияда инновациялар. – 2020. – Т. 10. – №. 3.
4. Махмудова М. Воспитание общественной активности у младших школьников: специальность 13.00. 01" Общая педагогика, история педагогики и образования //Ташкент: автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата педагогических наук/Махмудова Муяссар. – 1994.
5. Yuldasheva S. Importance of using various pedagogical technologies in lessons //Scientific research results in pandemic conditions (COVID-19). – 2020. – Т. 1. – №. 04. – С. 126-128.
6. Saida Y. THE DIFFERENCE BETWEEN PEDAGOGICAL TECHNOLOGY AND METHODOLOGY //Involta Scientific Journal. – 2023. – Т. 2. – №. 1. – С. 124-128.
7. Yuldasheva, S. (2021). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR NUTQINI RIVOJLANTIRISHDA BARMOQ MASHQLARIDAN FOYDALANISH. "Samarqand Davlat Chet Tillar instituti" Nashriyoti.
8. Utirovna J. N. POSSIBILITIES OF USE OF FOLK PEDAGOGY IN THE FORMATION OF INDIVIDUAL AND PERSONAL CHARACTERISTICS OF STUDENTS //Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development. – 2022. – Т. 10. – С. 66-69.
9. JAMALOVA N. BOSHLANGICH TALIM OQUV-TARBIYA JARAYONIDA PEDAGOGIK INNOVATSIYANING ORNI //Monografia pokonferencyjna science, research, development# 32. 2. Berlin,. – 2020.
10. UTKIROVNA J. N. Pedagogical Innovation and Integration in the Educational Process of Primary Education //JournalNX. – Т. 6. – №. 09. – С. 250-253.

11. JAMALOVA N. Pedagogical Conditions for the Development of Individual-Personal Characteristics of Students of a Higher Educational Institution //PINDUS Journal of Culture, Literature, and ELT (PJCLE). – 2022.
12. Jamalova N. U. POSSIBILITIES OF USE OF FOLK PEDAGOGY IN THE FORMATION OF INDIVIDUAL AND PERSONAL CHARACTERISTICS OF STUDENTS //Journal of Integrated Education and Research. – 2022. – Т. 1. – №. 6. – С. 191-193.
13. KARIMOVA N. МАКТАБГАЧА ЁШДАГИ БОЛАЛАР БИЛАН ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ИШЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШДА ТЕМПЕРАМЕНТ ХУСУСИЯТЛАРИ //Хорижий тилларни ўрганишнинг психологик-педагогик омиллари. Республика илмий-амалий анжумани материаллари. – 2018.
14. JAMALOVA N. Оила-никоҳ установакалари ёшларни оилавий ҳаётга тайёрлашнинг психологик омили сифатида ўрганилиши //Scienceweb academic papers collection. – 2014.
15. JAMALOVA, N. (2022). Pedagogical Conditions for the Development of Individual Characteristics of Students of a Higher Educational Institution. Research Parks Publishing.
16. JAMALOVA N. BOSHLANG'ICH SINFLARDA INTEGRATSIYALASHGAN TA'LIMNI TASHKIL ETISH //Scienceweb academic papers collection. – 2018.
17. JAMALOVA N. BAXTLI HAYOT KECHIRISH OMILLARI //Scienceweb academic papers collection. – 2018.
18. Mamatkadirovna N. K. Pedagogical system of development of culture of international communication in students //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2021. – Т. 11. – №. 11. – С. 245-247.
19. KARIMOVA N. PRINCIPLES TO DEVELOP THE LITERACY OF INTERNATIONAL COMMUNICATION CULTURE IN STUDENTS //ЎЗМУ ХАБАРЛАРИ ВЕСТНИК НУУЗ АСТА NUUZ. – 2022.
20. KARIMOVA N. PROFESSIONAL-PEDAGOGICAL RELATIONS OF STUDENTS //МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНОПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ «ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ В СОВРЕМЕННОЙ НАУКЕ» Парт 2. – Российский университет дружбы народов, 2022.